

Tomasz Pudłocki, *Tarnawska Wincenta (1854–1942)* [w:] Tekstowa kartoteka osobowa przemyslan, pod red. Anny Siciak – na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej; zob. także Tomasz Pudłocki, *Tarnawska Wincenta (1854–1942)* [w:] *Słownik biograficzny twórców oświaty i kultury XIX i XX wieku Polski południowo-wschodniej*, pod red. Andrzeja Meissnera, Kazimierza Szmyda, Rzeszów 2011 s. 421-422

TARNAWSKA Wincenta (1854–1942), animatorka kultury, działaczka niepodległościowa.

Ur. 25 VI 1854 r. we Lwowie, jako córka Walerego Waygarta (adwokata, burmistrza Przemyśla i posła na Sejm Krajowy) oraz Joanny Baczyńskiej.

Wykształcenie pobierała prawdopodobnie w domu. 24 XI 1877 r. poślubiła w Przemyśle dra Leonarda Tarnawskiego (adwokata, późniejszego posła i prezesa wielu organizacji miejskich), któremu urodziła troje dzieci: Stefana (zm. w niemowlęctwie), Władysława (profesor UJK i UJ) oraz Jadwigę 1 v. Pilezkową, 2 v. Jaworską.

Inicjatorka powołania (26 V 1892) i długoletnia sekretarka Zarządu I Koła TSL (1895–1908). W jego ramach organizatorka m.in. odczytów W. Lutosławskiego i K. Makuszyńskiego oraz reżyser *Wesela* Wyspiańskiego (1 XII 1907 r.). Po odejściu z TSL założyła 28 V 1909 Związek Polek, organizację o sympatiach propiłsudczykowskich. Jako jego prezeska organizowała wykłady, kursy, przedstawienia teatralne. Po wybuchu wojny, w sierpniu 1914 r. organizatorka pomocy dla wyruszających z Przemyśla legionistów (zob. jej tekst *Luźna kartka z moich wspomnień*, „Legionista. Jednodniówka”, Przemyśl 1924, s. 5). W czasie oblężenia Twierdzy

Przemyśl, w okresie IX 1914 – VI 1915 przebywała z rodziną w Wiedniu. Po powrocie organizowała pomoc i opiekę nad rannymi legionistami, współpracując z członkiniami Ligi Kobiet. Ukrywała także broń i dokumenty legionowe przed K-Stelle (pracując w ramach zakonspirowanej XXV Drużynie Strzeleckiej w Przemyślu). W czasie wojny polsko-ukraińskiej zorganizowała kuchnię dla żołnierzy polskich i przewoziła broń (z tego czasu pozostawiła wspomnienia w rękopisie poświęcone por. Leonowi Kazubskiemu). W 1919 r. wraz z Józefem Styfim i Heleną Stieberową założyła w Przemyślu Związek Strzelecki, a w 1922 r. jego samodzielny oddział żeński, któremu przewodziła. W okresie dwudziestolecia organizowała szereg wystaw o tematyce patriotycznej.

Członek Towarzystwa Młodzieży Polskiej „Znicz” (od 28 VI 1904 r., tj. od założenia), Zarządu Ochronki im. J. Piłsudskiego oraz Związku Obrońców Przemyśla. Członek Komitetu Stulecia Urodzin Słowackiego w 1909 r., Obchodów Stulecia Urodzin Krasieńskiego w 1912 oraz m.in. obchodów 3 V 1931. Fundatorka (z mężem) kaplicy rz.kat. w Sufczyńcu (gdzie miała majątek po rodzicach), którą 16 VIII 1903 r. poświęcił bp J.S. Pelczar. Członek Przemyskiej Rady Narodowej w latach 1918–1919. Mecenaska Muzeum TPN, ofiarując mu szereg pamiątek z okresu powstania 1863 r. i swoją korespondencję z K. Ujejskim i W. Lutosławskim. Sporadycznie pisała krótkie sprawozdania z pracy społecznej umieszczane w prasie przemyskiej.

Za swoją postawę w czasie walk XI 1918 r. została odznaczona nie tylko „Gwiazdą Przemyśla”, ale i Krzyżem Walecznych oraz honorowym obywatel-

stwem miasta (11 XI 1938). W 1938 r. ustanowiono ją patronką III Państwowego Liceum i Gimnazjum Żeńskiego w Przemyślu. W czasach galicyjskich dom Tarnawskich był nazywany „Ambasadą Polską”, ze względu na częste w nim wizyty czołowych przedstawicieli polskiego świata kultury, nauki i polityki.

Przez całe życie była znana ze swej pracy charytatywnej i filantropijnej. Pomimo lat była bardzo samodzielna, nawet w czasie II wojny światowej całkowicie oddając na potrzeby biednej ludności swoją kamienicę i zapasy. Doszło do tego, że sąsiedzi musieli powiadomić syna, że nie ma już z czego żyć i jest skrajnie wycieńczona. Dlatego w końcu rodzina zabrała ją do Lwowa. Tam zmarła 14 II 1942 r. i pochowana została na Cmentarzu Łyczakowskim.

Bibliografia: informacje od rodziny, Kaflńska M., *Cicha bohaterka*, „Wzloty” R. 5: 1938 nr 40 z 11 XI, s. 6; Pudłocki T., *Iskra światła czy kopcąca pochodnia? Inteligencja w Przemyślu w latach 1867–1939*, Kraków 2009 (wg indeksu); Tenże, *Pierwsza dama Przemyśla – Wincenta Tarnawska*, „Nasz Przemyśl” 2005 nr 6 (9) s. 39; Tenże, *Władysław Tarnawski; dzieciństwo i młodość*, „Rocznik Przemyński” 2001 t. 37 z. 1, s. 77–88.